

Lakivaliokunnan mietintö 5/1995 vp

Hallituksen esitys laeiksi holhouslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Eduskunta on 30 päivänä toukokuuta 1995 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen 16/1995 vp.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina lainsäädäntöneuvos Markku Helin oikeusministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Arto Kosonen ulkoasiainministeriöstä, laki- ja henkilöstöasiain johtaja Eija Nuorlahti-Solarmo ja toimistopäällikkö Heikki Lehtola patentti- ja rekisterihallituksesta, käräjätuomari Heikki Paimio Helsingin käräjäoikeudesta, neuvotteleva lakimies Antero Jaakkola Suomen Kuntaliitosta, sihteeri, virkaholhooja Eija-Liisa Nyman Orimattilan holhouslautakunnasta, sihteeri, varatuomari Eeva-Liisa Ruso Helsingin kaupungin holhouslautakunnasta ja asianajaja Eeva Saja Suomen Asianajajaliitosta.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan, että holhouslakiin lisätään säännökset, jotka koskevat holhoojan oikeutta avata eräitä vajaavaltaiselle saapuneita kirjeitä sekä holhoojan velvollisuutta korvata holhottavalle aiheuttamansa vahinko. Lisäksi ehdotetaan muutettaviksi eräitä holhouslain, avioliittolain ja perintökaaren säännöksiä, jotka koskevat tuomioistuimen tai holhouslautakunnan luvan tarpeellisuutta tehtäessä oikeustoimia holhottavan puolesta. Muun muassa vajaavaltaisen puolesta tehtävä huoneiston hallintaan oikeuttavien osakkeiden kauppa tulisi luvanvaraiseksi.

Kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan vajaavaltaiselle suoritettavasta korvauksesta olisi eräissä tapauksissa ilmoitettava holhouslautakunnalle.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan noin kuukauden kuluttua sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella va-

liokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Holhouslainsäädännön uudistaminen

Nyt käsiteltävänä oleva esitys on osittaisuudistus, koska pitkään vireillä ollutta holhouslain kokonaisuudistusta ei periaatteellisten erimielisyyksien vuoksi ole saatu aikaan.

Lakivaliokunta, viitaten jo mietinnössään 11/1982 vp esittämäänsä kantaan holhoustoimen organisaation ja hallinnon uudistamisen välttämättömyydestä,

edellyttää, että holhoustoimen organisaation uudistaminen toteutetaan alkaneen vaalikauden aikana.

Holhouslain yksityiskohdista

35 a §. Tätä kirjeen avaamista koskevaa säännöstä ei tässä vaiheessa esitetä ulotettavaksi sähköposti-, telefax- ym. televiesteihin uudesta teletekniikasta johtuvien lainsäädäntötekniisten ongelmien takia. Vaikeudet johtuvat siitä, että nykyisin olemassa olevissa sähköposteissa ei välttämättä ole mitään, joka rinnastuisi kirjekuoreen, jonka avaaminen vasta antaa mahdollisuuden päästä käsiksi itse viestiin, vaan käyttäjä pääsee salasanalla avulla suoraan tarkastelemaan itse viestiä.

Valiokunta katsoo, että pykälää on kuitenkin soveltuvin osin noudatettava myös tällaisiin televiesteihin. Säännöksen sanamuodon ulottaminen televiesteihin on toteutettava kokonaisuudistuksen yhteydessä. Tällöin on käytettävissä tuloksia oikeusministeriön tämän vuoden maaliskuussa asettamasta työryhmästä, jonka tehtävänä on pohtia sähköiseen tiedonsiirtoon liittyviä lainsäädäntökysymyksiä.

Valiokunta toteaa pykälän perustelujen täydennykseksi, että mikäli holhoojalla on ollut perusteltu syy olettaa, että hän on oikeutettu avaamaan kirjeen, vaikka kirje ei sitten osoittaudu-

kaan holhoojan huolehtimisvelvollisuuden piiriin kuuluvaksi, häntä ei voida syyttää rikoslain 38 luvun 8 §:n nojalla viestintärikoksesta.

39 ja 40 §. Valiokuntakäsittelyn aikana on käynyt ilmi, että nimenomaisten säännösten puuttumisen johdosta alioikeuksissa on toisistaan eroavia käsityksiä vuokratonttien oikeudellisesta luonteesta. Tästä seuraa epätietoisuutta siitä, onko tällaisen omaisuuden luovuttamiseen, kiinnittämiseen ja hankkimiseen hankittava ja myönnettävä lupa vai ei.

Valiokunta viittaa vuoden 1997 alusta voimaan tulevassa uudessa maakaassa omaksuttuun linjanvetoon ja katsoo, että vuokratonteilla olevat omakotitalot yms. on rinnastettava kiin-

teään omaisuuteen. Jotta kaikki omistusasumisen muodot tulisivat lupasääntelyn osalta samaan asemaan, valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen 39 ja 40 §:n täydentämistä maanvuokra- ja vastaavien käyttöoikeuksien luovuttamista, kiinnittämistä ja hankkimista koskevilla säännöksillä. Tällöin on selvää, että kaikkiin tällaisiin oikeustoimiin tarvitaan lupa.

Edellä esitetyn perusteella lakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

*että lakiehdotukset 2—4 hyväksyttäisiin muuttamattomina ja
että lakiehdotus 1 hyväksyttäisiin näin kuuluvana:*

1.

Laki

holhouslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 19 päivänä elokuuta 1898 annetun holhouslain 39 §:n johdantokappale sekä 1 ja 4 kohta, 40 §:n 1 momentin johdantokappale sekä 1 ja 4 kohta, näistä 40 §:n 1 momentin 4 kohta sellaisena kuin se on 30 päivänä joulukuuta 1969 annetussa laissa (843/69), sekä

lisätään lakiin uusi 35 a §, 39 §:ään uusi 5 ja 6 kohta, 40 §:n 1 momenttiin uusi 5—7 kohta sekä lain 4 lukuun uusi 49 a § ja lakiin uusi 50 a § seuraavasti:

35 a §

(Kuten hallituksen esityksessä)

39 §

Älköön holhooja ilman tuomioistuimen lupaa holhottavan puolesta:

1) luovuttako kiinteää omaisuutta tai sellaista maanvuokra- tai muuta käyttöoikeutta rakennuksineen, joka voidaan maanomistajaa kuulematta siirtää kolmannelle:

(4—6 kohta kuten hallituksen esityksessä)

40 §

Älköön holhooja ilman holhouslautakunnan lupaa holhottavan puolesta:

1) vastiketta antamalla hankkiko kiinteää

omaisuutta tai sellaista maanvuokra- tai muuta käyttöoikeutta rakennuksineen, joka voidaan maanomistajaa kuulematta siirtää kolmannelle;

(4 ja 5 kohta kuten hallituksen esityksessä)

6) tehkö sopimusta perinnönjaosta, joka toimitetaan ilman perintökaaren 23 luvussa tarkoitettua pesänjakajaa;

7) luovuttako pantiksi holhottavan omaisuutta tai muulla tavoin perustako siihen panttioikeutta.

49 a ja 50 a §

(Kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös

(Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 16 päivänä kesäkuuta 1995

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Lax, varapuheenjohtaja Vähänäkki ja jäsenet Aittoniemi,

Brax, Karpio, Knaapi, Myllyniemi, R. Ojala, M. Pohjola, Ryhänen, Salo, Tahvanainen ja Tarkka.